

lijken en in klassen in te delen. Aan dit werk is feitelijk nog weinig aandacht besteed en de ervaring is dus gering. Bovendien is het ene bodemtype voor die teelt goed geschikt en het andere weer voor een andere teelt. Twee teelten zijn al moeilijk met elkaar te vergelijken, laat staan twee bodemtypen, waarop die teelten voorkomen. Ook blijft de verhouding in waardering tussen die teelten niet gelijk, maar wisselt met de jaren. Toch zal het mogelijk zijn, door het verdelen in een aantal klassen, de bodemtypen globaal te waarderen. Deze klassenverdeling vormt dan het uitgangspunt van een latere schatting door deskundigen uit de gehele provincie. Dit moet voor het voorlopige doel voldoende geacht worden. Bij veranderde verhoudingen kan via dit systeem een gewenste verandering uniform doorgevoerd worden over het gehele gebied waar dergelijke standaardpercelen liggen.

Summary.

Since the Government controls the farm rents, it needs certain standards to classify the farms according to the amount of rent to be paid. The soil is one of the most important factors in determining this amount. For each type of soil a standard plot is chosen. Large scale surveys are needed in a great many municipalities in order to select these plots. Each plot will be compared with a similar standard one, so that plots of the same type pay the same rent. The differences in rent on the same soil type will have to be eliminated.

LITERATUUR: *Boerendonk; Dr Ir M. J. (1947). Enige beschouwingen betreffende het taxatiewezen in ons land. (De Pacht, No. 11).*

6. Bodemkundige verkenning van een deel van de provincie Zuid-Holland

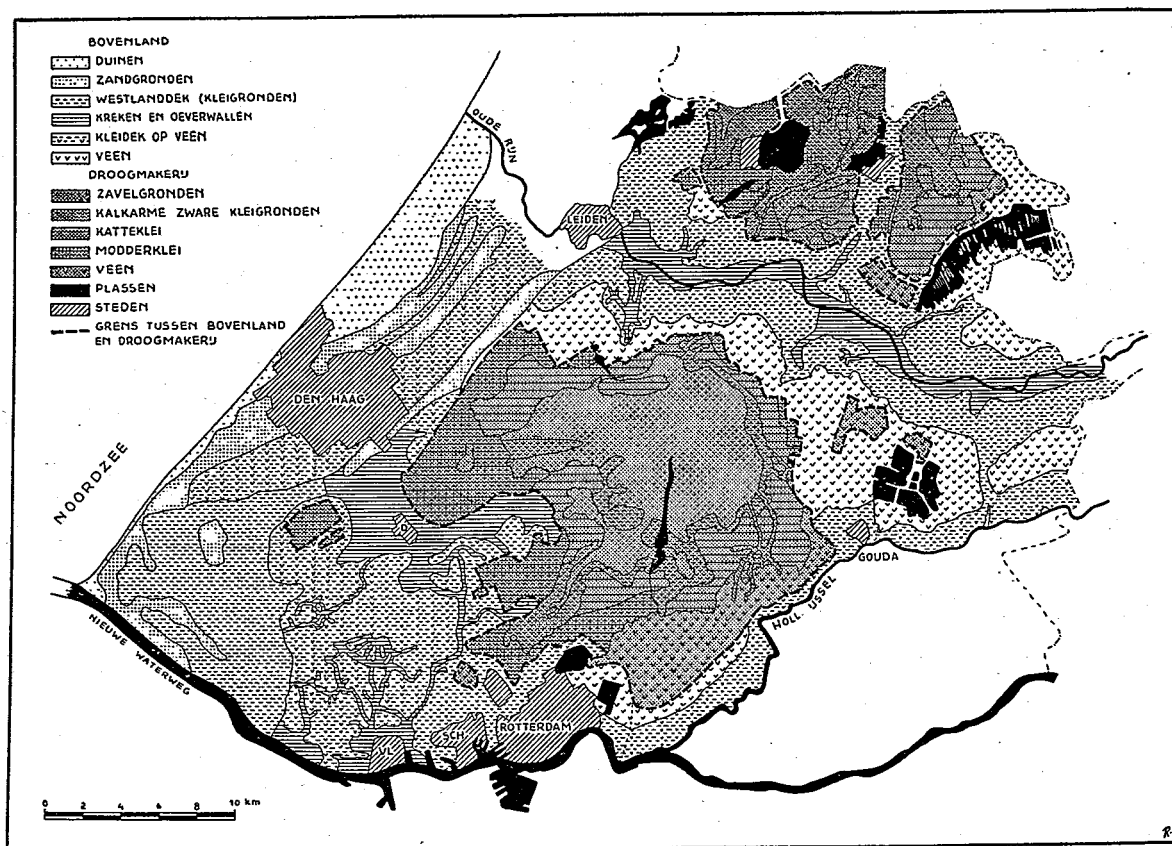
General Soil Survey in South-Holland

door/by Ir W. J. van Liere

1. Doel.

Ten behoeve van zijn Planologische Dienst werd door het Provinciaal bestuur van de Provincie Zuid-Holland opdracht gegeven een globale overzichtskaart (verkenning) te vervaardigen van het gehele gebied ten noorden van de Nieuwe Waterweg, Nieuwe Maas en Hollandse IJsel, een oppervlakte groot ongeveer 100.000 ha.

Men achtte het een Provinciaal belang de beschikking te



ORIËNTERENDE BODEMKAART VAN HET VASTELAND VAN ZUID-HOLLAND

General soil map of the province of South-Holland, North of the great rivers

Upland

dunes
sandy soils
Westland clay cover

creeksoils and river levees
clay layer on peat
peat

Bottomland (reclaimed lake bottom)

sandy clay
heavy, non calcareous, clay
acid meadow soil
gyttja clay soils
peat
water, lakes
towns

hebben over overzichtelijke bodemkundige gegevens en wel om twee redenen:

1e. om beter de gemeentelijke uitbreidingsplannen te kunnen beoordelen, welke tot op zekere hoogte bestemmingen op het grondgebruik leggen.

2e. omdat uit het bodemonderzoek van het Westland gebleken was, dat hier voor de tuinbouw geen uitbreidingsmogelijkheden meer zijn. Gezocht moest worden naar eerste-rangsgronden, welke als een reserve voor de toekomst dienst zouden kunnen doen, te meer daar veel tuinbouwgronden in de naaste toekomst voor andere doeleinden in gebruik genomen worden (huizen- en fabrieksbouw, straten- en wegenaanleg).

2. Uitvoering der kartering.

De kartering werd uitgevoerd door 2 veldploegen, bestaande uit 1 opzichter en 3 karteerders. Half Mei werd een begin gemaakt. Het bleek mogelijk per ploeg 300—500 ha per dag te verkennen. Luchtfoto's boden hierbij vooral in het begin aanzienlijke steun. Grondmonsters werden onderzocht op het Laboratorium van de Proeftuin van het Zuid-Hollands Glasdistrict te Naaldwijk.

3. De bodemgesteldheid, in het bijzonder in verband met de tuinbouw (zie schetskaartje).

A. Bovenland.

Op de kaart zijn onderscheiden:

1. Zandgronden. 2. Kleigronden van het Westlanddek. 3. Kleigronden van vloedkreken in het Westland en oeverwallen en kreken van de Oude Rijn. 4. Kleidekken, rustend op veen. 5. Veengronden.

1. *Zandgronden* zijn uitsluitend geschikt voor vele soorten tuinbouw, indien de waterhuishouding goed is of goed gemaakt is. Een groot deel van de tuinbouwcentra Naaldwijk, 's-Gravenzande, Monster, Loosduinen, Veur en de bloembollenstreek ligt op zandgrond.

2. *Kleigronden van het Westlanddek*. Ook deze zijn, vaak bezand, grotendeels in gebruik als tuingrond. Honselersdijk, Poeldijk, Kwintshoek en een deel van Wateringen moet men hiertoe rekenen.

3. Op *kleigronden van vloedkreken in het Westland* liggen de centra Pijnacker, Delft, Den Hoorn en een deel van Maasland. Sommige gronden van deze vloedkreken zijn zeer geschikt voor tuinbouw. In de omgeving van Pijnacker ligt hiervan nog een aanzienlijke oppervlakte, welke niet voor tuinbouw in gebruik is. Minder geschikt zijn de *kleigronden langs de Oude Rijn*, waarvan bovendien een groot deel afgegraven is voor de steenfabrieken. In de omgeving van Leiden liggen nog wel goede tuinen op deze kleigronden.

4. *Kleidekken, rustend op veen*. Deze zijn in het algemeen niet geschikt voor fijne tuinbouw.

5. De *Veengronden* van het bovenland daarentegen zijn zeer geschikt. Boskoop, Roelof Arendsveen, Waddinxveen en bij Rotterdam; de tuinderijen langs de 's Gravenweg liggen hierop.

Ten zuiden van Leiden ligt hiervan nog een aanzienlijke oppervlakte in reserve, welke niet voor tuinbouw wordt gebruikt. De veengronden zijn bijna alle broekvenen. De mosvenen zijn in Zuid-Holland weggebaggerd voor de turfbereiding, terwijl riet- en zeggevenen, welke overigens voor tuinbouw ongeschikt zijn, meestal later weggeslagen of door klei bedekt zijn. Een voordeel van vele van deze veengronden voor de tuinbouw is nog, dat zij een hoog gehalte aan zand bezitten. (Dit zand is afkomstig van bemesting met stal-mest).

B. D r o o g m a k e r i j e n .

Op de kaart zijn aangegeven:

6. kalkrijke zavelgronden. 7. kalkarme (meestal zware) kleigronden. 8. katteklei. 9. modderklei. 10. veen.

6. *Kalkrijke zavelgronden* liggen in het midden van de Provincie in een groot complex aan de oppervlakte. Het is een rijk landbouwgebied. Ook voor fijne tuinbouw zouden deze gronden zeker in aanmerking komen, vooral indien de bovengrond wat humeus is, wat vaak het geval is. In het overige deel van de droogmakerijen liggen deze kalkrijke zavelgronden als bredere en smallere banen, in de vorm van vloedkreken.

7. *Kalkarme (meestal zware) kleigronden* zijn veel minder geschikt voor tuinbouw. In sommige gevallen zouden zij door een diepe grondbewerking, waarbij de kalkrijke, zandige ondergrond bovengebracht wordt, geschikt te maken zijn.

8. *Katteklei* en 9. *Modderklei* zijn voor alle soorten tuinbouw ongeschikt, tenzij er een dik pakket *meermolm* op is afgezet, b.v. als in de Zuidwesthoek van de Zuidplaspolder.

10. *Veengronden* van de droogmakerijen zijn voor een groot deel riet- en zeggevenen (ongeschikt voor de turfbereiding) en minder geschikt voor tuinbouw. Groter oppervlakken van deze veengronden zijn door te krachtige ontwatering z.g. „irreversibel” indrogend geworden.

4. *Verzameling van productiegegevens.*

In verschillende tuinbouwcentra werden op analoge wijze als in het Westland is gebeurd, productiegegevens verzameld van de in deze centra belangrijkste gewassen: komkommers en tomaten. Tot nu toe zijn in het onderzoek betrokken in de omgeving van Rotterdam: 's-Gravenweg (veen) en Kralingseweg (veen), verder de Z.W.hoek van de Zuidplaspolder (veen), Berkel en Rodenrijs (klei, veen en oude zeeklei), Bergschenhoek (oude zeeklei), Pijnacker (jonge zeeklei), Veur-Leiden. (zand en klei) en Waddinxveen (veen).

Evenals in het Westland, werden slechts tuinen onderzocht, waarvan de bedrijfsvoering uitstekend was. In totaal werden van een 50-tal bedrijven de opbrengstgegevens van komkommers verkregen. Voor tomaten was dit aantal nog wat hoger.

Met dit onderzoek werden de resultaten, welke in het Westland verkregen waren bevestigd en zelfs nog geaccentueerd, terwijl tevens werd aangetoond, dat de invloed van het bedrijfstype en grondsoort op de productie in de tuinbouw, althans voor deze gewassen, veel geringer is dan de verschillen, welke door de bodemgesteldheid (structuur en waterhuishouding) veroorzaakt worden.

Summary.

A soil map on scale 1 : 50.000 is made for town- and landuse planning (See the map on page 36, and number H7 on page 70). Especially soils for market-gardening have been investigated. The map gives several soil-types, showing a strong difference between the upland and the reclaimed lake bottom. During the soil survey much attention was paid to the productivity ratings of the soils for tomatoes and cucumbers.

7. De bodemkartering in de Bloembollenstreek

The Soil Survey in the Bulb District

door/by Ir K. v .d. Meer

De opdracht voor de kartering van de bloembollengronden werd gegeven door de Afdeling Agrarische Plannen van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. Het doel is een inventarisering van de bollengronden en speciaal het aanduiden van de eerste klas bollengronden.

Reeds lange tijd was behoefte gevoeld aan een veldbodemkundig onderzoek in de bollenstreek. Toen half Juli met de oriënterende werkzaamheden werd begonnen, was de verstandhouding en de samenwerking met de Rijkstuinbouwvoorlichtingsdienst van meet af aan goed en deze werd in de loop der tijden steeds beter. Ook van de zijde der praktijk werd bij de veldverkenningen allereerste medewerking ondervonden, wat aan de voortgang van het werk ten goede kwam.

Bij het begin van de kartering werd alleen gewerkt met een assistent van de Rijkstuinbouwvoorlichtingsdienst. Na een paar maanden werd het personeel uitgebreid met een karteerder, die zijn leven lang in het bollenbedrijf heeft doorgebracht. Een dergelijke practicus kan bij het karteren van grote waarde zijn, vooral in zo'n speciaal gebied als de bollenstreek. Ook wordt er tijdelijk meegewerkt door een ingenieur, wat een belangrijke versterking betekent. Dankzij de vlotte wijze, waarop de oriëntatie plaats vond, kon een voorlopige legenda voor de kaart samengesteld worden, die bij het gebruik in de praktijk goed blijkt te voldoen en er